

Efectuarea tipodimensionării depozitului de pictură de la Muzeul de Artă din Târgu-Jiu

Ion Catană

Muzeul de Artă târgujian a fost întemeiat în anul 1984 având, inițial, locația în sediul actualului Colegiu Comercial „*Virgil Madgearu*” din Târgu-Jiu.

Din aprilie 1993 a fost mutat în *Parcul Central*, în vila fostului dictator comunist Nicolae Ceaușescu (**Fig. 1**), amplasată în apropierea operelor marelui Constantin Brâncuși.

În noua clădire, ridicată pentru o altă destinație s-a organizat un spațiu expozițional permanent dispus pe două nivele (parter și etaj) ce adăpostește icoane, pictură, sculptură în lemn și marmură, xilografuri și sticlă.

Aceste bunuri culturale se eșalonează temporal din secolul al XVII-lea și până în zilele noastre¹.

La etaj, pe latura sudică, au fost dezafectate o baie și o uscătorie organizându-se un depozit de bunuri culturale „*specifice*” unui muzeu de artă.

Alegerea spațiului de depozitare mai sus amintit a fost total *eronat* (**Fig. 3, 4**), astfel s-a decis organizarea la parter a unui depozit eficient, conform cu normele de conservare preventivă a bunurilor culturale (**Fig. 2**), (doar parțial, nefiind suficient spațiu într-o sală, pentru toate lucrările din patrimoniu).

Condițiile generale cerute de un spațiu în care se află bunuri culturale²:

- Una din aceste condiții se referă la necesitatea organizării depozitelor în același perimetru al muzeului (în cazul nostru la parter). Aceasta nu atât pentru faptul că nu s-ar putea accepta o dispersare a depozitelor ci pentru că este impusă de rațiuni ce țin de realizarea măsurilor de prevenire a apariției și răspândirii focarelor de incendiu³.

Măsurile de securitate în acest sens impun izolarea spațiilor de depozitare cu un zid din materiale necombustibile și cu uși de acces ignifugate pentru a rezista unui focar timp de două ore. Ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu s-ar putea realiza dacă depozitele ar fi plasate în zone diferite ale muzeului.

¹ Ion Catană, *Organizarea depozitului colecției de pictură de la Muzeul de Artă din Târgu Jiu*, Litua, XI, Târgu Jiu, 2006, p. 281-320;

² Aurel Moldoveanu, *Conservarea Preventivă a Bunurilor Culturale*, ediția a II-a, București, 2003.

³ *Norme de prevenire și stingerea incendiilor*, Ministerul Culturii, septembrie 1999, București.

- Căile de acces și deschidere să fie corelate cu volumul și masa obiectelor. Acestea trebuie să permită pătrunderea ușoară a obiectelor în depozite, fără a obliga la răsucirea sau înclinarea lor, ceea ce ar putea conduce la degradarea lor mecanică.

- Blocarea ferestrelor cu materiale cu mare rezistență termică (*panouri din fibre minerale*). Această măsură determină crearea a două avantaje deosebite: pe de o parte ar asigura o mai mare stabilitate microclimatică în depozit, cunoscând faptul că prin ferestre se realizează cel mai mare transfer de căldură, mai cu seamă prin ferestrele prin care pătrund radiațiile incidente, pe de altă parte crește suprafața de depozitare.

La blocarea ferestrelor am lăsat ca deschiderea să permită aerisirea depozitului.

- Pardoselile depozitelor să fie făcute din materiale pe care să nu se alunece, care nu atrag praful și care se pot curăța ușor: gresie, linoleum etc. (am ales gresia de culoare verde pal, ca și panourile). Pereții și tavanele au fost văruite.

Tipodimensionarea nu este folosită nici în alte părți ale lumii. Cel puțin literatura de specialitate nu o menționează. Dintre puținele lucrări care abordează problemele depozitării, doar una singură menționează posibilitatea organizării depozitării prin *tipodimensionare* fără să o indice expres și fără să discute modul de organizare. Este menționată doar ca o posibilitate și nimic altceva. „*O soluție alternativă este să se aranjeze colecțiile de bunuri potrivit cu mărimea și tipul, indiferent de sursa lor culturală, ca în depozitarea comercială. Aceasta simplifică sistemul de depozitare și permite obiectelor cu cerințe ambientale similare să fie depozitate împreună*” (Johnson, 16)⁴.

Pentru depozitarea picturii de șevalet pe pânză am folosit cu succes următorul modul: **panoul batant și fix de dimensiuni medii**, poate fi considerate drept cea mai bună tehnică de depozitare a picturilor?!

Practica curentă arată că în absența unui proiect obiectele sunt expuse nu numai la numeroase mișcări și manipulări dar datorită aceluiași cauze sunt implicate în operațiuni desfășurate în contradicție cu normele elementare de conservare preventivă. Fără proiect o astfel de operațiune cunoaște o desfășurare haotică prin care părți importante ale patrimoniului sunt plimbate dintr-un loc în altul fără să se știe unde vor fi amplasate.

Proiectarea am făcut-o pentru o plasă metalică de 5 mm. și lungimea de 2 m, lățimea de 2 m (de Buzău, de culoare verde ca și gresia) și ramă din profil de 40X20 mm. Dimensiunea panoului cu rama și plasă le-am calculat a fi de 3,5 m lungime și cu înălțimea de 2 m (am folosit dimensiunea plasei, inițial calculul era pentru 2,5m fapt care ar fi sporit numărul de lucrări expuse). Dimensiunea sălii pentru depozit: înălțime de 2,8 m lungime 6,4 m și lățimea de 4,5 m.

Trebuie specificat faptul că am luat în calcul și introducerea panourilor

⁴ *idem*, **CONSERVAREA Preventivă a Bunurilor Culturale**, ediția a IV-a revizuită și adăugită, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010, p. 212.

(construite în curtea muzeului), în interior prin ușile care nu permiteau panouri mai mari de 2 metri pe diagonală. Trebuie ținut cont și de faptul că trebuiau trecute 5 uși cu aceeași dimensiune (**Fig. 11, 12**).

Panourile batante (Fig. 5) (printr-o mișcare de du-te-vino în jurul unei axe verticale situate la una dintre margini) sunt montate în așa fel ca la deschidere, să fie ca o carte din care răsfoiești filele. Pentru accesul la un anumită lucrare se face rulând în stânga sau în dreapta panourile, iar pentru a lua o lucrare din partea superioară, se folosește scara tip *ziggurat* cu 2 trepte.

În partea de jos la capătul principal al panoului, la 30 cm de capăt am postat 2 roți (cu rolul de a se deschide silențios și de a păstra echilibrul (**Fig. 9**), la fiecare panou acestea alternează pentru a se întrepătrunde (*la un panou 30 cm. iar următorul, 35 cm... și tot așa*). La capătul opus al panoului am prevăzut în partea de sus (30 cm) și cea de jos (70 cm.) o ciupercă având și rol de țâțână (balama) (**Fig. 7, 8**).

Pe pereții laterali și față, au fost de asemenea amplasate panouri fixe (**Fig. 10**).

După finalizarea execuției: debitare, sudură (**Fig. 13**), amplasare, vopsire am trecut la selecția și plasarea lucrărilor.

Lucrările le-am așezat în poziție verticală, prin tipodimensionare⁵ astfel încât să se ocupe întreaga suprafața a panoului (**Fig. 14-16**). Pictura a fost suspendată prin prindere în două puncte. Picturile au fost așezate tematic, pe autori, sau după oricare alt criteriu decât tipodimensionarea, ca această așezare să folosească în totalitate suprafața panoului.

Distanța dintre panouri a fost apreciată în funcție de dimensiunile lucrărilor de artă, de spațiul de manevră, de înălțimea panourilor (30 cm.). Accesul la lucrările de artă din partea superioară a panourilor a fost rezolvată prin construirea unor scări etajate tip *ziggurat*, stabile, dar ușor de manevrat (deși în partea superioară a panourilor se vor așeza întotdeauna tablourile de mici dimensiuni).

Proiectarea amplasării unei colecții de pictură a prezentat ceva mai multe dificultăți decât așezarea unei colecții de ceramică, sticlă și porțelan.

Amplasarea picturilor pe *panouri batante și fixe*, elimină în mare măsură șocurile și trepidațiile dar solicită un spațiu mai extins. Acest fapt a fost determinant la alegerea soluției definitive, în funcție, bineînțeles, și de disponibilitățile de spațiu ale muzeului.

Pentru amplasarea picturilor pe *panouri batante*, se ia ca dimensiune de bază lățimea ramei picturii care devine înălțime prin așezarea acestuia în poziție verticală. Picturile se așează pe panouri în ordinea descrescândă a înălțimii lor, în șiruri suprapuse de două sau trei rânduri, egale ca înălțime, până la epuizarea întregii colecții. Picturile au fost așezate pe ambele fețe ale panourilor. Fixarea lor s-a făcut prin suspendare în două puncte. Între tablourile așezate alături s-a

⁵ *Ibidem*.

lăsat un spațiu despărțitor de doi-trei centimetri, iar între șirurile de tablouri un spațiu liber de 10 cm, pentru agățarea acestora.

La ordonarea picturilor pe panouri au fost așezate picturile cele mai mari, la baza, picturile medii deasupra acestora și în sfârșit picturile de dimensiuni mici în partea de sus a panourilor. În caz contrar există riscul grupării picturilor încât să rezulte panouri numai cu picturi mari, panouri numai cu picturi mici etc.

Pentru calcularea necesarului de spațiu am pornit de la documentul de bază care îl constituie inventarul lucrărilor de pictură din patrimoniul muzeului.

Am procedat, apoi, la efectuarea tuturor operațiilor menționate mai înainte, la tipodimensionare – sortarea pe teme și autori, măsurarea lucrărilor, fotografierea etc..

Am executat lucrările prevăzute pentru optimizarea condițiilor generale de depozitare, finisajele, aparate de control al temperaturii și umidității relative (termohigrometru, dezumidificator). S-au montat instalațiile sistemului de iluminat potrivit prevederilor *P.S.I.* Totodată, s-au făcut și unele intervenții pentru stabilizarea microclimatului, prin efectuarea unor lucrări de îmbunătățire a izolării termice. Acestea și-au propus eliminarea sursele care provoacă oscilațiile de temperatură, folosind materiale cu rezistența termică în zonele prin care se face transferul de căldură între cele două sisteme (*sala de depozitare și exterior*): ferestre și pereți exteriori. Neutralizarea ferestrelor conduce nu numai la eliminarea unei surse de instabilitate dar și la câștigarea unui spațiu prețios (la fereastra depozitului nostru am folosit pentru a estompa lumina autocolant închis la culoare, în locul vopsirii cu vopsea spray, pe geamuri, iar draperia densă de culoare verde).

În sfârșit, o dată cu proiectul de organizare am realizat și catalogul topografic al depozitului care, ca instrument simplu și practic, care permite regăsirea, instantanee aproape, a oricărei lucrări⁶.

Pentru identificarea panourilor am scris pe etichete, mare, codul de panou **1, 2, 3, 4...16**, lucrările fiind dispuse pe ambele fețe, deci **Panou 1a și 1b, 2a și 2 b... etc.**

Am realizat un catalog cu arc, cu exact aceleași lucrări de pe panourile din depozit (**Fig. 14-18**), care poate fi consultat și din birou (**Fig. 19, 20**).

Este necesar să existe în depozit un registru de evidență circulației picturilor, în el se înscriu, obligatoriu, informațiile necesare cunoașterii scopului pentru care s-a scos obiectul: numărul de inventar, titlul obiectului/numele, data, activitatea pentru care a fost solicitat obiectul, cui i s-a predat, destinația, data reintroducerii pe panou, observații privind starea picturii. În locul rămas liber prin scoaterea picturii se așează o fișă de raft. Registrul de mișcarea picturilor poate constitui în timp o prețioasă sursă de informații - parte a anamnezei picturii - care ar putea explica evoluția stării de conservare determinată de cota de implicare a acestuia în activitățile muzeale.

⁶ *Ibidem*, p. 188-190.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Moldoveanu, Aurel, *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, Ministerul Culturii și Cultelor, Centrul pentru Formare, Educație Permanentă și Management în Domeniul Culturii, București, 2003;

Idem., *Conservarea preventivă a bunurilor culturale*, Ediția a IV-a, revizuită și adăugită, Editura Cetatea de Scaun, 2011;

Idem., *Coroziunea obiectelor metalice și mijloacele de apărare împotriva ei*, Revista Muzeelor, 1964, nr. 2, I, p. 153;

Idem., *Controlul efectelor dăunătoare ale luminii asupra obiectelor de muzeu*, Revista Muzeelor, 1967, nr. 1, IV, p. 82;

Idem., *Ocrotirea și conservarea patrimoniului - latură importantă a activității muzeale*, Revista Muzeelor, 1984, nr. 6, XXI, p. 85;

Idem., *Proiectarea activităților de ambalare, transport și depozitare*, Revista Muzeelor, 1977, nr. 5, XIV, p. 53;

Idem., *Conservarea încă nerezolvată: fișa de sănătate a obiectului*, Revista Muzeelor, 1976, nr. 5, XIII, p. 36;

Ion, Catană, *Organizarea depozitului colecției de pictură de la Muzeul de Artă din Târgu Jiu*, Litua, XI, Târgu Jiu, 2006, p. 281-320;

King, Julie Adair, *Fotografia digitală*, Editura Tehnică, București, 2001;

Novac, Mircea, *Fotografia de la A la Z*, Editura tehnică, București, 1973;

Varga, M., Iosif, I.M., *Fotografia, tehnologie și creativitate*, Editura tehnică, București, 1986;

Norme de prevenire și stingerea incendiilor, Ministerul Culturii, București, 1999;

Târnoveau, Oberländer, Irina, *Un viitor pentru Trecut – Ghid de bună practică pentru păstrarea bunurilor*, Editura CIMEC, București, 2002;

PLANŞE

Fig. 1

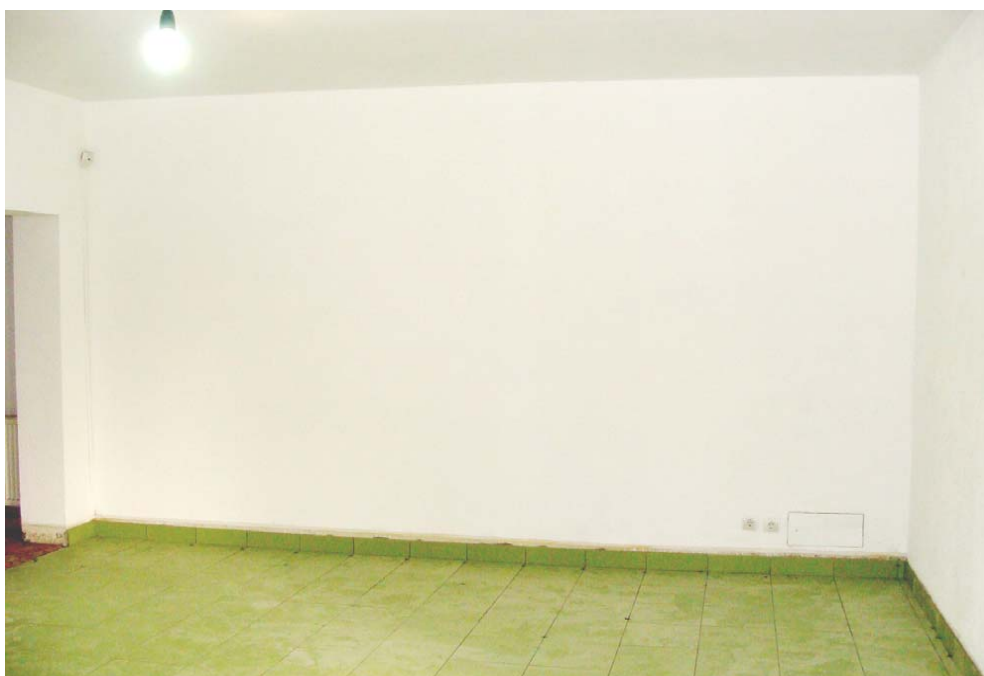

Fig. 2

Fig. 3**Fig. 4**

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

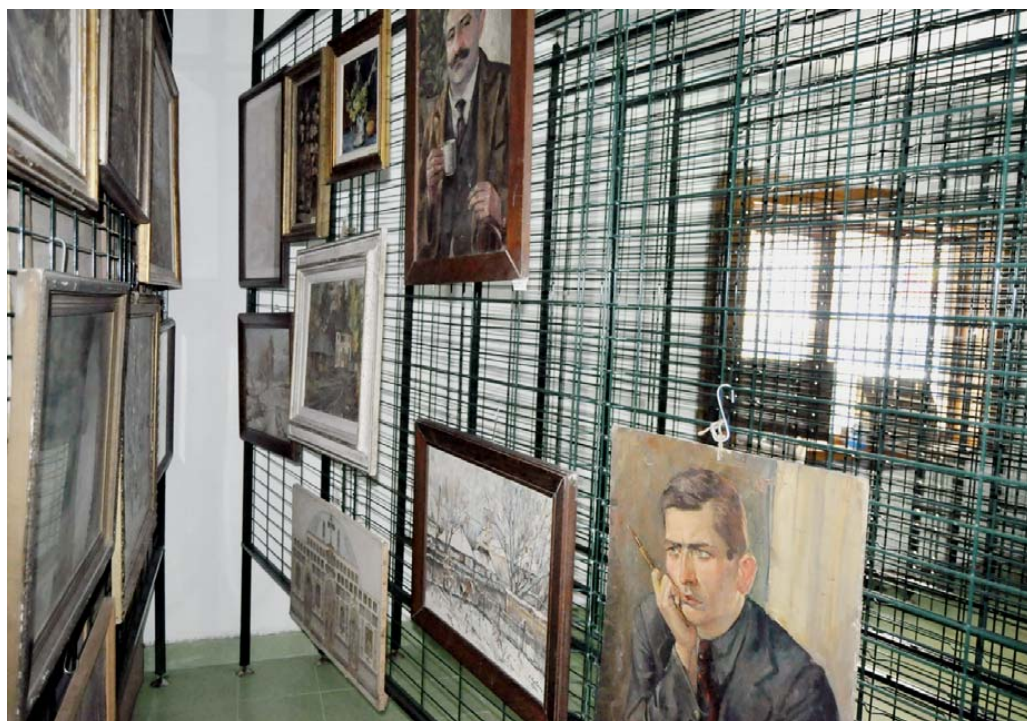

Fig. 14

Fig. 15

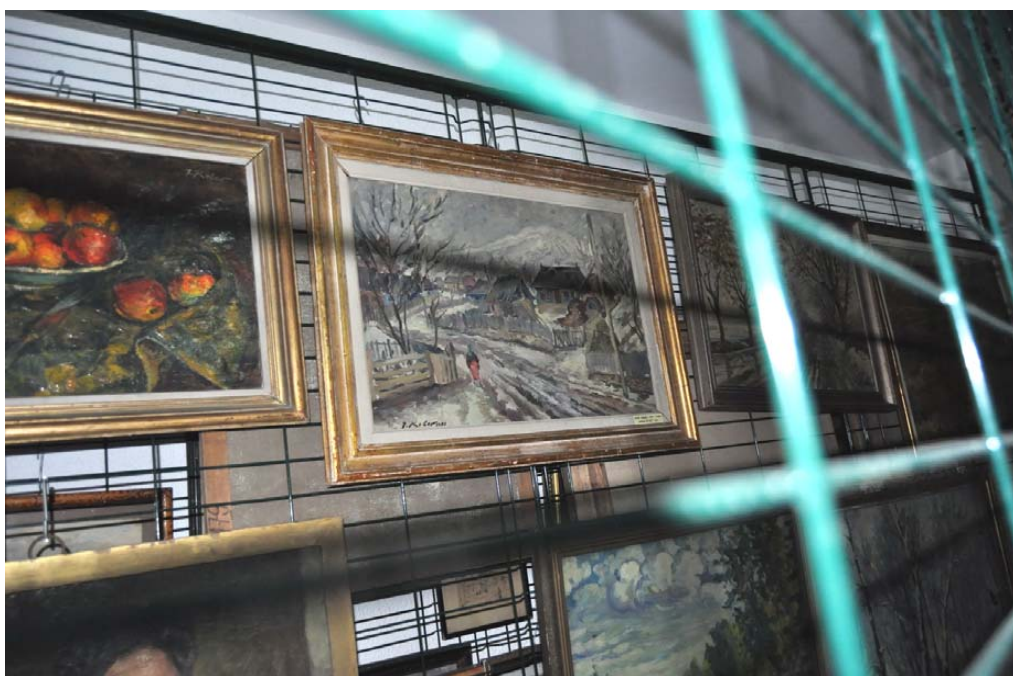

Fig. 16

Fig. 17

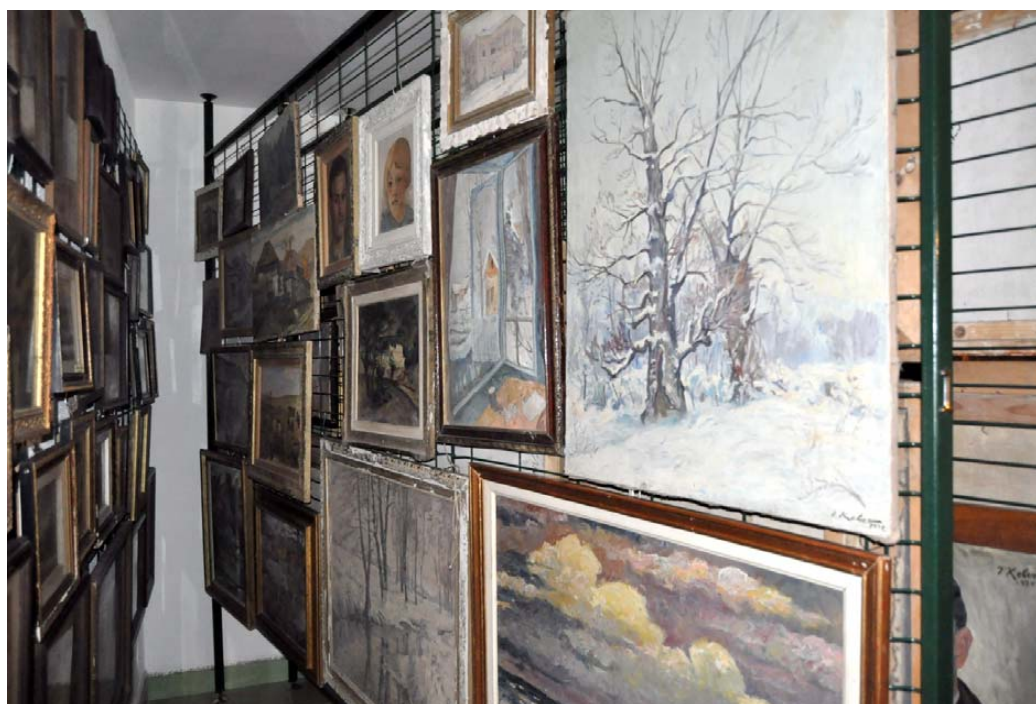

Fig. 18

Fig. 19

Fig. 20